

Gausdals Tidende

34. årgang

Gausdal Historielag

nr. 1 - 2021

Årsmøte for 2019 og styret for 2020.

Det planlagte årsmøtet i mars måtte utsettes, og det gamle styret fungerte fram til årsmøtet som ble avholdt 7. juni. På grunn av underslaget som historielaget ble utsatt for, frasa styret seg styrehonorar for 2019. Det ble vedtatt å øke medlemskontingenten til kr. 200,- for 2021. Ivar Wold gikk ut av styret, men fortsetter som bokansvarlig, noe vi er takknemlige for. Kari Batt-Rawden sa også takk for seg i styret.

Det fungerende styret fram til årsmøtet som ble holdt 7. juni. Fra v: Lise Thingvald, Inga Johanne Pighaug, Svein Fyksen, Marit Hjelmstad, Arne Halvorsen, Ivar Lauritsen, Ivar Wold og Kari Batt-Rawden. Foto: B. Kraabøl.

Som nytt styre ble valgt: Arne Halvorsen (leder), Svein Fyksen (nestleder), Lise Thingvald (sekretær), Ivar Lauritsen, Jørgen Moen, Inger Johanne Pighaug og Bjørn Kleiven. Bjørn ble valgt for ett år pga. rulleringen i styret. Varamedlemmer til styret er Marit Hjelmstad (fast møtende), Johannes Nordgården og Håkon Kraabøl. Valgnemd: Gudbrand Myklebø, Eva Aamodt og Halvor Holen. Revisorer Odd Røysom og Gustav Klaape. Jørgen Skaug sto for kåseriet på årsmøtet som ble besøkt av 25 personer.

Grunnet stort arbeidspress, tok Ivar Lauritsen etter hvert over som sekretær for Lise Thingvald, som nå er vanlig styremedlem.

Arrangementer og aktivitet.

Driftsåret 2020 ble et spesielt år for Gausdal Historielag. Coronaviruset gjorde at aktiviteten ble en del begrenset, da spesielt når det gjelder arrangementer for publikum. Flere arrangementer ble utsatt eller avlyst. I Ulsrud ble noe av det planlagte gjennomført, men deltagelsen måtte begrenses, og folk var også litt skeptiske til å komme dit mange samles.

Pga. pandemien så hadde ikke styret møte før 13. mai. Styremøtet i april ble holdt på internett. Det ble vedtatt at Historielaget skulle åpne konto på slekts-siden Ancestry. Vi fikk også en del gjenstander etter Olav T. Forseth. Vi var verter for regionmøte for historielagene i Sør-dalen angående markeringen av tusen års jubileet for kristninga av Gudbrandsdalen. Alle historielagene skal ha sine egne arrangementer i denne forbindelsen, men hovedmarkeringa blir på Hundorp. Gausdal Historielag skal ha sitt arrangement i Ulsrud den 15. august. Emnet blir den store betydningen kirka hadde for de som utvandra til Amerika, med fokus på de to Gausdal-kirkene i Minnesota. Historiker Torbjørn Greipsland skal kåsere. Historielaget sto også som verter da Gudbrandsdal Historielag avviklet sitt årsmøte.

Samarbeidet med Husflidslaget om Lauvålibåtene fortsatte, og nå er det en båt på Rausjøen og en på Sjøsetervatnet.

Historielaget har leid to nye rom i Prestegården. Det ene brukes nå av gruppa som jobber med Slekts- og gardshistorie. Det andre skal brukes

av Foto-gruppa samtidig som en del av biblioteket flyttes dit siden dagens bibliotekhyller begynner å fylles opp.

Årets Markvandring gikk til Moslettua med Ivar Amund Aulstad som kjentmann og guide. Han avslørte at han har stor historisk

Fra markvandringa til Moslettua. Foto: O.J. Elvestad.

kunnskap. På turen var vi også innom et par andre koier langs råket. Styret har også vedtatt å flytte kapitalen vår over til Coop, som gir en mye bedre rente enn DNB kan tilby. Det er snakk om mange tusen ekstra i renteutbytte. Dessverre har dette tatt litt tid, men skal nå snart være i orden.

Vi har mottatt kompensasjon på kr. 29.500,- for tapte inntekter pga. pandemien og ny søknad er sendt om støtte. Både Gausdalsdagen, Svatsumdagen, Minnes Du kvelder og to julemesser ble avlyst, noe som gir oss inntektstap.

Med underslaget som skjedde i 2019, har det ikke skjedd mye mer. Saken er overlatt til rettsapparatet, men om vi får dekket noe mere av tapet vårt er usikkert.

Gausdal Historielag hadde i 2020 i alt 291 betalende medlemmer, og selvsagt så ønsker vi at flere melder seg inn i laget. For å om mulig øke interessen, så ble det i 2020 utgitt ikke mindre enn 5 nummer av Gausdal Tidende. De fire siste ble sendt til de medlemmene vi har epostadresser til. For 2021 er det planlagt en utgivelse hvert kvartal. Denne utgaven som er nr. 1 blir sendt ut til alle husstander i Gausdal og til våre utenbygds medlemmer som post. De resterende tre som er planlagte sendes kun ut på e-post. Derfor vil vi gjerne ha våre medlemmers e-post adresse slik at vi kan sende ut til så mange som mulig. Send oss derfor gjerne en hilsen til post@gausdalahistorielag.no eller før opp din e-post adresse ved betaling av kontingenten slik at vi får registrert adressen.

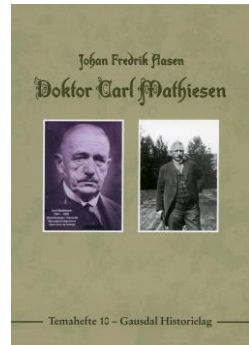
Kontoret i Prestgarden er åpent hver onsdag ettermiddag, men er også åsted for mye aktivitet ut over dette.

Hvis Covid19-pandemien kommer mer under kontroll, så har vi tenkt å arrangere en åpen dag i lokalene våre i Prestegården en gang i sommer. Dette for å presentere oss, vise hva vi har å by på og trekke folk til Skolemuseet.

Bokutgivelse og bokutvalget.

Bokutvalget har kommet langt med jobben med neste utgave av Gausdals- minner. Etter planen skal den 19. boka i rekka komme til høsten.

I 2020 har vi gitt ut Temahefte nr. 10 - Doktor Carl Mathiesen. Johan Fredrik Aasen har skrevet om sin oldefar, Carl Mathiesen, som var doktor i Gausdal fra 1888 til 1932. Boka omhandler denne perioden da han var bosatt i bygda.

Fotogruppa.

Arbeidet i Fotogruppa i 2020 har bestått mest i skanning av bilder/negativer. I begynnelsen av året fikk Historielaget låne legitimasjonskort fra 1941 for bosatte i Østre og Vestre Gausdal fra Opplandsarkivet. Fotogruppa skannet de 2 077 kortene for VG (2-sidig og 4 154 skanninger) mens ØG's kort ble skannet av Slekt og Gardshistorie gruppa.

Vi har også skannet 1 178 bilder/negativer som er innlånt eller som Historielaget har fått i gave. Totalt er det gjort 5 332 skanninger i Fotogruppa i 2020.

I tillegg er det levert/solgt bilder til bruk i bokprosjekter og til illustrasjoner.

Registrering av bilder i dataprogrammet Primus og innlegging i Digitalmuseet har på grunn av mye skanning vært litt nedprioritert dette året.

Dere som har bilder Historielaget kan få låne og kopiere bes fortsatt om å ta kontakt med Fotogruppa v/Tor Korsvold. Du som kan ha interesse i å være med i Fotograppas arbeid - ta også kontakt.

Arkiv.

Det kommer stadig inn mer til historielagets arkiv. I 2020 ble det registrert 31 nye arkiv.

Utvandrergruppa.

Denne gruppa er ny av året. Gruppas mål er å ta vare på historien om de tusener av gausdøler som utvandra, ikke bare til USA og Canada, men også de som søkte et bedre liv ved å reise nordover her i Norge. Gruppa har i løpet av året fått en god del gamle «Amerikabrev», og en del har vi fått låne for kopiering. Noen bilder har vi også fått. Vi har kontakt med

flere «gausdøl/amerikanere», og flere har blitt medlemmer i Historielaget. Derfor har vi nå tatt med litt gausdalshistorie på engelsk i Gausdal Tidende.

Vi vil gjerne ha med flere i gruppa. Hovedarbeidet nå er å skrive utvandrings-historien for Gausdal. Denne dekker i hovedsak utvandringen til Nord Amerika. Det har vært jobbet med historien i mange år allerede, og håper at den kan være klar om et par år.

Utvandrergruppa har også laget et Årsskrift for 2020 med historier om gausdøler som søkte et bedre liv andre steder. Dette kan kjøpes i Historielaget og i noen butikker.

Gruppa er fortsatt veldig interessert i amerikabrev, bilder og historier om gausdøler som utvandret fra bygda.

Skulemuseet.

På grunn av pandemien så har det vært liten aktivitet, men det er mottatt og registrert flere nye tilvekster til museet. Gruppa er interessert i en åpen dag.

Slekt og gardshistorie.

Gruppa har blitt utvidet nå i år, og består av følgende:

Ivar Lauritsen (leder), Tor Kristian Nordvang, Jørgen Moen, Astrid Gilberg, Øystein Veisten, Svein Fyksen og Ole Johan Elvestad.

Gruppa jobber nå med bind en i det som er tenkt som en serie om slekter og garder i Gausdal. Bindet vil ta for seg den sørvestre delen av Follebu, med gardene Rusten, Brandslie, Moen, Aulestad, Bø og Tokstad, med alle bruk, både eksisterende og nedlagte, som har kommet unna disse gardene. Første bind er planlagt utgitt høsten 2022, og foreløpig ser det ut som at gruppa er i rute. Det er ei aktiv gruppe som jobber godt sammen. Gruppa er delt opp slik at noen kun skriver, noen er ute på bygda og tar bilder – innhenter gamle bilder og annen relevant informasjon. Gruppa har faste møter med ca. halvannen måneds mellomrom. Men alle jobber stort sett med dette flere dager i uka og i helgene.

Dette er et stort og omfattende arbeid, så vi kunne gjerne trengt et par personer til. Vi har blitt tatt godt imot ute på bygda, og fått mer bilder og stoff enn vi kunne drømt om. Vi har også fått god kontakt med folk i

USA, som hjelper oss å spore opp info om utvandra gausdøler. Vi har også fått mye info og bilder derfra.

Ulsrud.

Sesongstart i mai med stengsler fjerna og benker og traktor på plass. Det ble vårvask og kontinuerlig grasklipping.

Det ble nytt brønnhus og reparert kran i mellombrønn. Fjøstak og fjøstrevgulv reparert. Påbegynt rydding av fjøstrev og stalltrev, materialer flytta til material-hus ved elva. Ulsetlåven jekka opp og fundamentert. Rydda rundt samme låve, og rydda rundt Torpalåven. Det samme rundt grisehus og gangsti fra grishus til saghus. Nytt gjerde og grind på sætra, rydda ovenfor seterfjøs. Også i år var det beitedyr på lykkja. Det ble gjort funn av stein bak galu, høyst sannsynlig for opplagring av aksling for hestevandring.

Folkevogna ble jekka opp og alle dekk skifta.

På arrangementssiden ble det tre Ulsrudsøndager. Den 26. juli åpent museum med hovedvekt på omvisning, kaffe og biteti. Den 2. august, konsert med Arnhild Vik og Ruth Olina Lødemel, tema freden 75 år. Den 9. august, kåseri ved Geir Haugsbakk med tema «Sørgmodige toner over Atlanteren», Hans Aanruds amerikanske familie.

Alle dager med Husflidslag og Ida Hagens kunstproduksjon. Også i år var Råblæggen MK på besøk. Sesongen avslutta med pølsefest for dugnadsfolka. Dugnadstimene kom opp i ca 350.

Rimsmeden Guttorm Kalrudhaugen.

I gamle kirkeblad for Østre Gausdal finnes mye både artig og interessant stoff. Her er litt om rimsmeden Guttorm Kalrudhaugen: «Vi veit alle at noen har et bedre minne enn andre. Anton Nordrumsrønningen og Amund Ottosen var to som bevarte minnet aller best. Vi husker enda hvor godt de gjorde det i juleprogrammet på radio i fjor. Det var en opplevelse å høre dem fortelle om gamle dager.

Det nye brønnhuset i Ulsrud.
Foto: B. Kraabøl.

En kveld vi satt på rommet deres og pratet, kom vi til å snakke om Guttorm Kalrudhaugen. Han var sønn til Hans Klophus og bror til Ottine som ble gift med Simen Salomonstuen i Holoen. Guttorm var en artig kar og en stor rime- smed. Han snakket nesten alltid på rim. - En gang kom en unggutt fra Rusten til Waalen, der karene var samla i stallen med noe arbeid. Han var på setra på Skei og hadde mista purka si. Han traff Guttorm og spurte ham: «Har du sett purka mi?». Guttorm: «Hvor er du fra?». Gutten: «Fra Rusten». Guttorm:

Ja, e såg det på busten
at purka måtte væra fra Rusten.

Men ho va itte grei
som fant hemat frå Skei.

Hvert år skulle husmennene ha nye ljåer, og bonden på Waalen hadde kjøpt noen ljåer som ble kalt for Gullfaksen fordi de hadde en gylden stripe på ryggen, og de var ferdig slipte og derfor de grummeste. Nå var det slik at kremmeren ikke hadde nok Gullfaks ljåer, og en av husmennene måtte ta til takke med en svart ljå. Guttorm kom sist og fikk derfor den svarte. Da «kvad» Guttorm:

Gullfaksen med sin blanke man
han er bedre enn noen a`n
til at gresset bite.

Han tar vel strå med roten av
enten den er høy el`lav.

Det nytter ei at stride.

Men ka gæli jeg kan ha gjort
som har fått en som er så sort.»

Medlemskap og kontingent

Det følger en giro med dette heftet. Vil du fortsatt være medlem eller bli medlem ber vi om at du betaler kontingenten innen 1. april.

- Medlemskontingenten er kr 200,- pr medlemskap.
- Betaler du med giro, husk å føre opp navn på giroen.
- Vi har tanker om å sende ut litt mer nyheter fra laget på e-post. Send oss gjerne en hilsen på post@gausdalhistorielag.no slik at vi kan registrere din e-post adresse.

Leder

Arne Halvorsen
post@gausdalthistorielag.no

Nestleder

Svein Fykse
svfykse@online.no

Sekretær

Ivar Lauritsen
Iva-lau@online.no

Styremedlemmer

Jørgen Moen
joergmoe@online.no

Lise Thingvald
thingvaldl@gmail.com

Inga Johanne Pighaug
kpighaug@bbnett.no

Bjørn Kleiven
bkleiven@bbnett.no

Forretningsfører

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Leder i boknemnda

Marit Hjelmsstad
marithjelmsstad@hotmail.com

Boksalgsansvarlig

Ivar Wold
salg@gausdalthistorielag.no

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
korsvold@bbnett.no

Leder for slektsgranskning

Gunnar Rundtom
grundtom@bbnett.no

Arkivar

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Slekt og gardshistorie

Ivar Lauritsen
Iva-lau@online.no

Koordinator Ulsrudvalg

Birgit Kraabøl
bkraabol@online.no

Skolemuseet

Torgun H. Maurset
torgmaur@online.no

Årsmøte

Med forbehold om at det kan komme endringer i forbindelse med coronasituasjonen, avholdes årsmøte i Gausdal Historielag den 14 mars kl. 19.00. Møtet blir i Ø.G. Prestegard, saker som ønskes tatt opp på møtet må sendes inn til styret innen 7. mars.
Styret

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegarden. I år står vi igjen med den 1. mars - 12. april - 3. mai - 3. juni - 4. oktober - 1. november og 6. desember

Kontoråpent

Onsdager fra kl. 16.00 til 18.00 er historielagets lokaler i Ø.G. Prestegård bemannet.

Velkommen innom for en prat, kjøp av bøker, se i biblioteket eller andre forespørslar.

*Vi har bøker til salgs i prestegarden.
Mange bøker til nedsatt pris!*

Levering av materiale til historielagets arkiv.

For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 900 66 640.

Ta en titt på vår hjemmeside
www.gausdalthistorielag.no
Følg oss også på Facebook

Vårt bankkontonummer er: 2003 20 08276

Adresse:
Gausdal Historielag
Voldsbruvegen 6 B
2651 Østre Gausdal